

Vízkészleteink tulajdona, díja és ára mint a biztonságban tartás eszközrendszere

Ungvári Gábor

**VÍZ ÉS BIZTONSÁG MAGYARORSZÁGON
KONFERENCIA**

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

2018. szeptember 27.

Biztonságban tartás – megőrző értékteremtés

- A víz vagyon biztonságban tartása – mint egy páncélszekrényben?
- Nem olyan, mint az olaj. Ott sem a készlettulajdonos nemzet járt a legjobban.
- Forgatni kell, akkor lesz értéke, az értékteremtéshez való hozzájáruláson keresztül.
- Aki nem használja, az nem is tudja értékén kezelni,
 - a gazdaság és az igények változásával értékét veszti,
 - vagy csak elszivárog.
- A vízvagyon biztonságban tartásának záloga az újabb és újabb hasznosítási próbálkozások sokszínűsége és a hathatós felügyelet sokrétűsége közötti egyensúly megteremtése, valamint a folyamatos kiértékelés és a visszacsatolás

Miből áll a víz-vagyonunk?

- Maga a vízkészlet csak egy statikus értelmezése a hidrológiai ciklus különböző időtartamú fázisainak, amelyek a Kárpát-medencében különösen szorosan kapcsolódnak egymáshoz.
- Vízhasználatok biztonsága?
 - a jövőben is ugyan ebben a formában lesznek megvalósíthatóak?
 - nem azonos a vízhasználatok lehetőségének fenntartásával
- A vízháztartási szélsőségekkel szembeni elfogadható mértékű kitétség
 - kitétség mindig van – a kérdés az , hogy milyen áron, milyen kockázati szintre szorítható le?
 - Készlet szempont: A felszín alatti készletek jelentik a biztonsági tartalékot, puffert a felszíni készletek extrém hiányai esetén
- A legértékesebb a stabil vízháztartási környezet.

- Mi a legjobb vagyon-hasznosítási stratégia?
- Melyek a tulajdonos (a köz) céljai? **A vízkészletek hasznosítása által a lehető legnagyobb értéktöbblet elérése (a generációk összessége számára.)**
- Az állam döntési dilemmái:
 - Felosztás
 - a jóléti (beleértve emberi és környezeti igények) és a gazdasági használat között.
 - a jelen és a jövő igényei között.
 - Társadalom-politikai döntés (politics)
 - Rendelkezésre bocsátás
 - a versengő gazdasági hasznosítások számára –
 - Közpolitikai / szakma-politikai döntés (policy)
- Milyen megoldásokkal élünk, milyen megoldásokkal kellene élnünk?

2011. évi CXCVI. Törvény: A nemzeti vagyonról

- 4. § (1) **Az állam kizárólagos tulajdonába tartozik**
- d) **a felszín alatti vizek**, a felszín alatti vizek természetes víztartó képződményei, a folyóvíz és természetes tavak elhagyott medre és a folyóvízben, természetes tavakban újonnan keletkezett sziget, **valamint az 1. mellékletben meghatározott folyóvizek, holtágak, mellékágak, természetes tavak és ezek medre**,
- e) az 1. mellékletben meghatározott csatornák, tározók, árvízvédelmi fővédvonalak és egyéb vízi létesítmények, valamint az állami tulajdonban álló vízi közművek,
- 7. § (2) * **A nemzeti vagyongazdálkodás feladata a nemzeti vagyon megőrzése, értékének és állagának védelme, rendeltetésének megfelelő, az állam, az önkormányzat mindenkori teherbíró képességéhez igazodó, elsődlegesen a közfeladatok ellátásához és *a mindenkori társadalmi szükségletek kielégítéséhez szükséges, egységes elveken alapuló, átlátható, hatékony és költségtakarékos működtetése, értéknövelő használata, hasznosítása, gyarapítása* (...)**

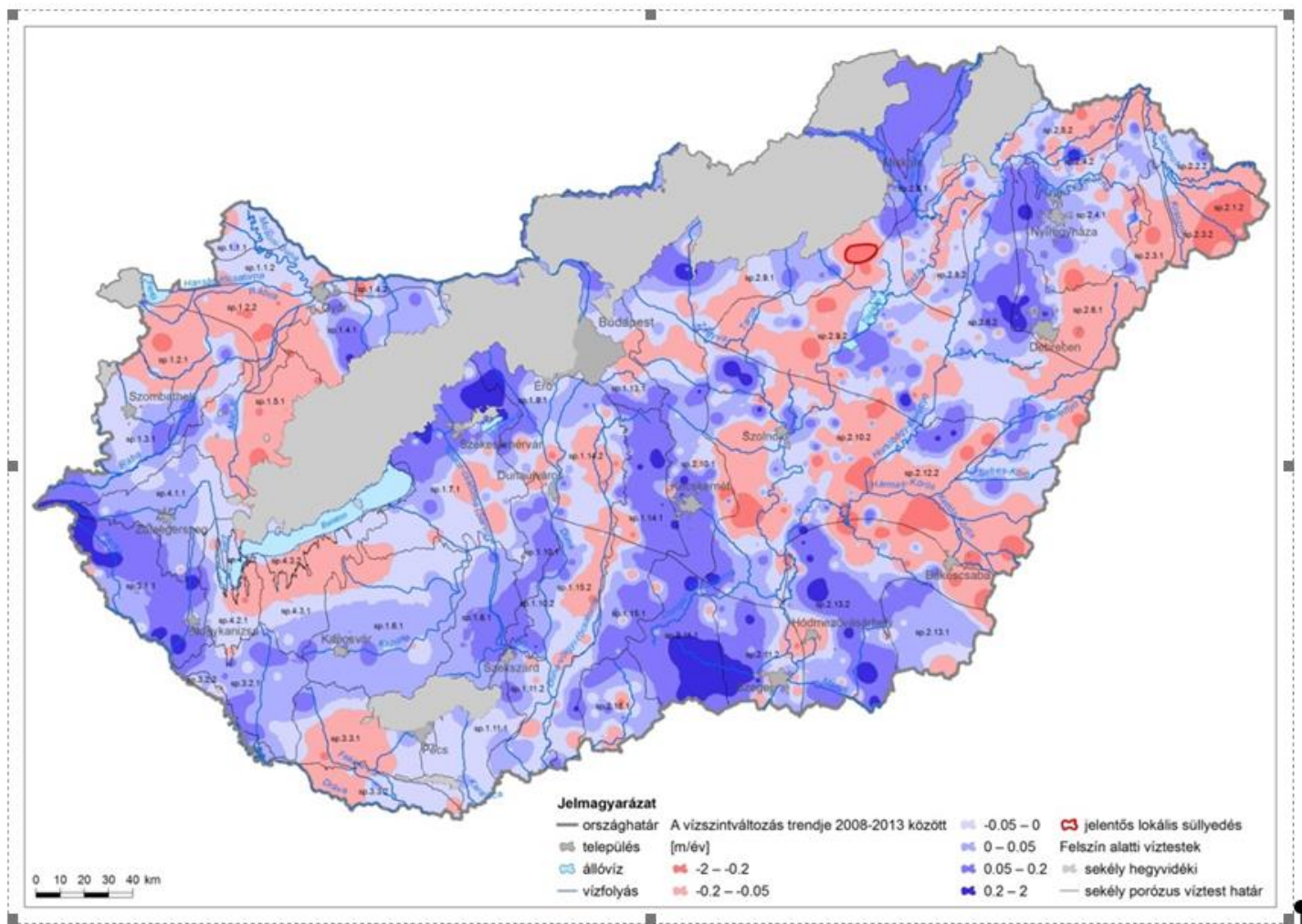
- Bőség – ha minden igény kielégíthető – most és a jelen tudásunk szerint a jövőben is. (pl. Budapest számára bőségesek a partiszűrésű vízbázis készletei.) De el kell juttatni a vizet a fogyasztóhoz:
- Díj – az eljuttatás infrastruktúrájának használati költsége.
 - Fedezik-e a díjak a biztonságos hozzájutást? = Az infrastruktúra működtetését és megújítását? PI víziközmű...
- A tulajdonos hasznosítási kérdése: meghaladja-e a használatból fakadó értéktöbblet a használat következményeiből fakadó költségeket?
- Folyamatos helyzet újraértékelés szükséges és visszacsatolás: Hogyan okoz költséget a hasznosítás harmadik félnek? A hatás kezelésének honnan lesz meg a fedezete?
- Valós értékteremtés történik, vagy csak a haszonvételek átalakítása? – pl tisztított szennyvízbevezetés – vízterhelési díj

- Az ismert okozott költségeket meg kell fizettetni + visszaforgatni a kompenzálásba, helyreállításba.
- A díj információt közvetít
 - A hasznosítás társadalmi költségét – pl vízterhelési díj
 - és megalapozottan kordában tartja az igényeket.
- DE csak akkor közvetít, ha azt meg is kell fizetni. Ez biztosítja, hogy a vagyont nem éljük fel, hanem alakítjuk.
- (A bőség azt is jelenti, hogy nincs elég ötletünk a rendelkezésünkre álló erőforrás gazdaságilag is fenntartható hasznosítására.)

- Szűkösség – készleté vagy infrastruktúra kapacitásé – ha nem elégíthető ki egyszerre minden igény.
- A szűkösség jelenléte a természetes, nem a bőségé! (Az adaptációnk folyamatos)
- A tényező (alapanyag) értékét végső soron a hasznosítások összeadó értékteremtő képessége határozza meg.
- A szűkösség kényszere alapján tud a készletgazda információt nyerni, hogy mit ér az a használók számára.
 - Rendelkezésre állnak közgazdasági eszközök - használjuk?
- A szűkösség nem-kezelésének, vagy rosszul kezelésének következményei
 - Nem hozzuk ki a lehetőségeinkből a maximumot
 - érdektelenség és pazarlás, nincs tere az innovációnak
 - meg sem termelődő közösségi haszon és elkényelmesedő felhasználói csoportok
 - A készlet leértékelődik a lehetőségektől elmaradó hasznosítás miatt

A szűkösség itt van

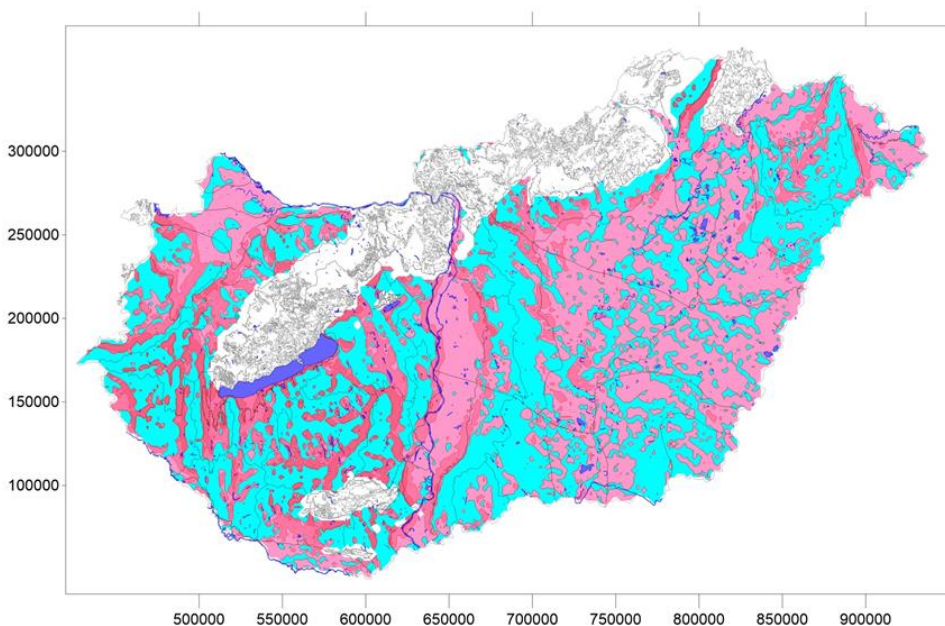
- 6-20.-ábra: → A vízszintváltozás-trendje-2008-2013-között-a-sekély-porózus-víztestekben

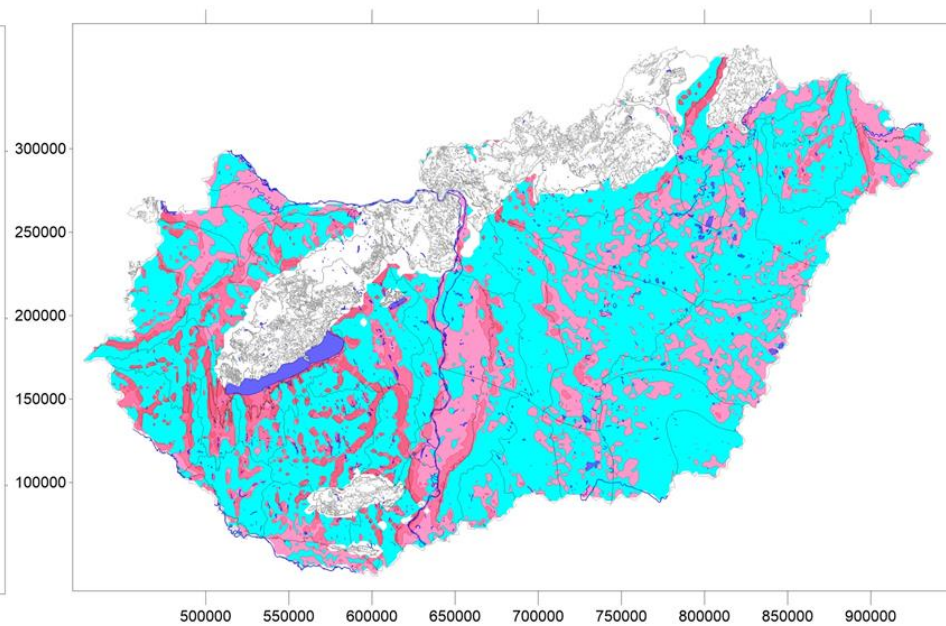
Felszínközeli víztest áramlások megváltozása

A térképek színekódja:

- Rózsaszín - feláramlási területek; világoskék - lefelé áramlási területek

Leszivárgó területek, feláramló területek,
termelések előtt, 1961-65

Leszivárgó területek, feláramló területek,
mai termelésekkel, 2005-2009

Forrás: Országos Vízyűjtő-gazdálkodási Terv: 6.5.3 Háttéranyag, A sekély porózus, porózus és porózus termál víztestek vízháztartási mérlege, 9., 10. ábrák

- Lekötési jogosultságok felülvizsgálata és egyidejű csökkentése – nem működik
- Vízkészlet járulék?
- Fix együtthatók vízkészlet típus és hasznosítási terület alapján
 - Az állam részesedése az értéktöbblet teremtésből (ha nem bízik az adó útján beszedett részesedésből)
- Szűkös készlet esetén? 43/1999. (XII. 26.) KHVM rendelet 1. melléklet:
 - 1/db) **felszíni vízkivétel**, mennyiségi okok miatt gyenge, vagy jó, de gyenge kockázata esetén **1,2x-es szorzó**
 - 1/dc) **felszín alatti vízkivétel**nél a mennyiségi szempontból gyenge állapotú és a „jó, de gyenge kockázata” minősítés esetében a partiszűrésű vízkészletből történő vízhasználatok esetében: **1,0 x-es szorzó**.

- VGTV 15. § (1) * A felszín alatti vizet(...) csak olyan mértékben szabad igénybe venni, hogy **a vízkivétel és a vízutánpótlás egyensúlya minőségi károsodás nélkül megmaradjon**, és teljesüljenek a külön jogszabály szerinti, a vizek jó állapotára vonatkozó célkitűzések elérését biztosító követelmények.
- VKI 6.2.11 Fejezet – **Mikor gyenge a felszín alatti víztest minősítése**, mennyiségi szempontból?
 - ▶ A porózus és a porózus termál víztestek esetében a víztest akkor gyenge állapotú, **ha a víztest területének több, mint 20 %-án a süllyedés mértéke meghaladja a 0,1 m/évet.**
 - ▶ Sekély porózus
 - ▶ **ha a 0.05 - 0.2 m/év mértékű süllyedés** a víztest területének több, mint 50 %-t érintette
 - ▶ **ha a 0.2 m/évet meghaladó mértékű süllyedés** a víztest területének több, mint 20 %-t érintette
 - ▶ ha a kettő együtt a víztest területének több, mint 50 %-t érint

- Dönteni kell értékteremtés és értékteremtés között
- A döntés rendezőelve nem tud más lenni, mint a szűkös forrásért versengő használatok értéktöbblet előállító képessége.
- Melyik használat, mekkora árat hajlandó a készlet használat jogosultságáért fizetni.
- A szűkösség kezelésének eszközszerkezete hiányzik a hazai vízkészletszabályozásból.
- A víz rendelkezésre bocsátásának van díja, de a víz értékének árjelzése nem közvetít információt.

- A várhatótól szélsőségesen eltérő készlet csökkenés
 - ▶ A nyári időszak készletcsökkenése nem hiány, szemben egy szélsőséges aszályhelyzettel.
- A szélsőséges helyzetre van jogi keret: a VGTV. 15§(5) alapján a korlátozás sorrendje:
 - ▶ g) egyéb (így például sport, rekreációs, üdülési, fürdési, idegenforgalmi célú)
 - ▶ e) öntözési,
 - ▶ f) gazdasági
 - ▶ d) természetvédelmi,
 - ▶ c) állattartási, haltermelési,
 - ▶ b) gyógyászati, valamint a lakosság ellátását közvetlenül szolgáló termelő- és szolgáltató tevékenységgel járó,
 - ▶ a) létfenntartási ivó és közegészségügyi, katasztrófa-elhárítási, vízhasználat.

- A korlátozás gazdasági kategóriáin belül is alkalmazandóak lennének a szűkösség kezelésének eszközei.
 - Kárminimalizálás a készlet elosztás és a biztosítás kombinációjával
 - A megélhetés biztonsága nem szabad, hogy csak a készlethozzáférés biztonságától függjön, mert ez a készlet felélését fogja eredményezni
- A kár minimalizálása szempontból az ár szignál hiánya rendkívül problémás:
- VGTV 15/C. § * (1) Nem kell a vízhasználónak vízkészletjárulékot fizetnie (...) a tartósan vízhiányos időszakban az öntözési, halgazdálkodási és rizstermelési vízhasználat vízmennyisége után

- A vízvagyon biztonságban tartásának záloga az innovatív hasznosítások sokszínűsége és a hathatós felügyelet sokrétűsége közötti egyensúly megteremtése, a folyamatos kiértékelés és a visszacsatolás
 - ▶ Első körben nem új jogszabályokra van szükség, hanem:
 - ▶ a jelenlegi jogszabályok betartatására,
 - ▶ a kialakuló érdekkellentétek figyelemmel kísérésére, folyamatos kiértékelésére és
 - ▶ az érintettekkel való egyeztetés következtetéseinek folyamatos visszacsatolására

KÖSZÖNJÜK A FIGYELMÜKET!

www.rekk.hu

ÁRAMPIAC VÍZGAZDASÁG PUBLIKÁCIÓK ÁRVÍZKOCKÁZAT
SZAKPOLITIKAI TANÁCSADÁS ÁRELŐREJELZÉS ASTEC OKTATÁS EGMM
VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁS GÁZPIAC MEGÚJULÓ ENERGIÁK
PIACMONITORING OKOS TECHNOLÓGIÁK VÍZIKÖZMŰVEK EEMM
TÁVHŐ SZABÁLYOZÁS ELLÁTÁSBIZTONSÁG
PIACELEMZÉS KLÍMAPOLITIKA ENERGIAHATÉKONYSÁG